

Sergiu MATVEEV, *Procesele etno-culturale din spațiul carpato-nistrean în secolele II-XIV Istoriografia sovietică*, Chișinău, Edit. Pontos, 2009, 230 p., 5 tab.

Deși au trecut două decenii de la dispariția Imperiului Sovietic, apreciată mai mult sau mai puțin de anumite forțe politice din fostele republici unionale, trebuie menționat că la ora actuală nu sunt cunoscute în detaliu toate mijloacele și practicile prin care regimul comunist a contribuit la falsificarea și modificarea adevărului istoric. Repercusiunile acelor vremuri tragice se resimt și astăzi în sânul comunităților din statele devenite independente, care au avut nefericirea să trăiască în acele timpuri în care bazele societății erau constituite de o ideologie dominantă, colectivism și controlul total al regimului asupra existenței fizice și mentale a cetățenilor. Cu toate acestea, trebuie menționat că deși astăzi, la nivelul societății academice, munca de cercetare în vederea deslușirii veridicității trecutului este abia la început de drum, acest demers este tot mai des abordat de noua generație de cercetători.

Chiar dacă, în prezent, cunoștințele noastre nu s-au îmbogățit semnificativ în ceea ce privește metodele de falsificare și distorsionare a adevărului istoric sau de interpretare a evenimentelor și realităților istorice, trebuie menționat totuși că în ultimii ani s-au făcut progrese deosebite în mediul științific din spațiul ex-sovietic. Acestei faze de explorare care are drept scop atât analiza interpretării realităților istorice, cât și a teoriilor și metodelor ce au denaturat redarea nepartinică a istoriei, i se circumscrie și lucrarea *Procesele etno-culturale din spațiul carpato-nistrean în secolele II-XIV. Istoriografia sovietică*.

Această monografie, având drept autor pe specialistul Sergiu Matveev, conferențiar universitar la Catedra de Arheologie și Istorie Antică de la Universitatea de Stat din Chișinău, reprezintă un studiu complex, consacrat analizei proceselor etno-culturale din spațiul cuprins între Carpați și Nistru în veacurile II-XIV, așa cum rezultă din reflectarea în istoriografia sovietică postbelică.

Cartea a fost publicată în cadrul seriei monografice a Asociației Naționale a Tinerilor Istorici din Moldova și a Societății de Studii Sud-Est Europene din Moldova, coordonate de istoricii Sergiu Musteață și Alexandru Popa.

Apariția acestei lucrări în paginile căreia este efectuată atât o analiză minuțioasă a influenței factorului politic în scrierea istoriei, cât și a modului cum au fost studiate și interpretate realitățile istorice pe parcursul celor 12 secole din spațiul carpato-nistrean, constituie o contribuție importantă la evoluția cunoașterii modului în care, în baza unor hotărâri ale partidului comunist, s-a scris istoria acestui spațiu în epoca următoare celui de-Al Doilea Război Mondial.

De la bun început ținem să menționăm că rândurile de față nu reprezintă doar o obligație asumată de noi în vederea realizării acestei prezentări, ci și plăcerea de a citi o carte complexă dedicată proceselor etno-culturale din spațiul carpato-nistrean, dar și diverselor opinii și probleme controversate generate de atari studii etno-culturale. Dincolo de calitatea de amic al lui Sergiu Matveev, am convingerea că mulți cercetători care se ocupă de numeroasele aspecte istorice ale zonei dintre Carpați și Nistru, și-ar fi dorit să gândească această lucrare sau să fie printre cei care au elaborat-o. În opinia noastră, ne aflăm în fața unei abordări plurivalente care, cu siguranță, va fi parcursă și utilizată mult timp de acum înainte.

Necesitatea unei astfel de lucrări, în care fenomenele și procesele etno-culturale din acest areal, delimitat de antichitate și perioada medievală timpurie, să fie supuse unei analize minuțioase, era evidentă de mai mult timp în literatura științifică. De altfel, schimbările din ultimele două decenii, survenite și în această parte a Europei, au contribuit benefic la sporirea interesului cercetătorilor atât față de studiile asupra vieții sociale, cât și a proceselor etno-culturale. Aceste modificări majore, inclusiv la nivel mental, au permis apariția în literatura istorică și arheologică din Republica Moldova a unor studii științifice ce conțin opinii și abordări în care se constată o modificare a concepțiilor. În cadrul acestora se poate remarca, nu o dată, existența mai multor puncte de vedere care nu sunt identice cu cele impuse de autoritate, așa cum se întâmpla în trecut, când totul se făcea la comanda politică a partidului comunist.

„Anuarul Institutului de Istorie «George Barițiu» din Cluj-Napoca”, tom LI, 2012, p. 377-411

Această realitate ne dă speranța că ne aflăm într-o perioadă care va contribui notabil la redresarea calitativă atât a cercetării istorice din Republica Moldova, cât și a celei din partea sud-estică a Europei. Aceste transformări au survenit oportun acum ca urmare a diminuării imixtiunii factorului politic în cercetarea istorică, a nestânjenitei circulații a informațiilor, dar și a libertății specialiștilor de a aborda problemele existente doar din perspectiva analizei imparțiale a izvoarelor istorice (scrise, arheologice) și utilizarea pluridisciplinarității.

Lucrarea elaborată de Sergiu Matveev se înscrie, astfel, în seria de investigații pe care o serie de cercetători din Republica Moldova le efectuează în vederea reconstituirii obiective, echidistante și imparțiale a trecutului spațiului est-carpatic.

De asemenea, în paginile acestui studiu monografic se face o apreciere critică a metodelor de cercetare utilizate până la începutul anilor '90 ai secolului XX, dar și o analiză a diverșilor factori care au influențat, direct sau indirect, cercetarea istorică în anumite etape temporale.

Autorul și-a elaborat expozeul sub semnul imparțialității și al analizei minuțioasă a cauzelor care au condus la încetățenirea „paradigmei” în mediile academice din URSS, iar prin intermediul acestora, și „în conștiința colectivă”, a unor opinii total inadecvate realităților științifice, adeseori chiar răstălmăcite metodologic.

De la bun început trebuie menționat că, din punctul de vedere al limitelor cronologice și geografice, studiul istoriografic reliefat implică două nivele de interpretare. În cel dintâi, autorul plasează obiectul investigației – scrisul istoric sovietic, cuprins cronologic între apariția primelor lucrări dedicate proceselor etno-culturale în secolele II-XIV, în spațiul de la est de Carpați, iar mai apoi din intervalul temporal situat între anii 1945-1991, în conivență geografică cu principalele instituții de cercetare din URSS. Pe al doilea palier, Sergiu Matveev include problemele cercetate în cadrul istoriografiei sovietice, înseriate cronologic de la formarea culturii Sântana de Mureș-Černjahov și până la crearea statului medieval Moldova, dar și privind extinderea romanicilor de est în aria dintre Nistru și Bug.

Sub aspect geografic, spațiul abordat de autor este cel cuprins între Carpații Orientali, la vest, și râul Nistru, la est. Nu au fost însă omise descoperirile importante din regiunile învecinate, care sunt uneori definitorii pentru fenomenul studiat.

De asemenea, trebuie menționat că pentru a înțelege corect cauzele obiective ale proceselor etno-culturale (geneza, derularea și finalitatea lor) supuse cercetării, dar și mediul politic și ideologic în care au avut loc chestionarea acestora, autorul a trebuit să recurgă la o cercetare minuțioasă și a opiniilor emise cu privire la epoca dată, în intervalul anterior instaurării regimului comunist în acest spațiu continental.

La baza acestui studiu monografic, dedicat proceselor etno-culturale, stau formele și variabilele adoptate de conceptul etnicității în perioada sovietică.

Lucrarea supusă acum reflecției noastre de specialitate (o variantă ușor modificată a tezei de doctorat), în forma în care a fost structurată de autor, cuprinde toate elementele importante ale subiectului supus dezbaterii de profil.

Ea conține 144 pagini de text, urmate de un cuprinzător rezumat în limba engleză (p. 145-175), abrevieri (p. 176-177), a amplă listă bibliografică (p. 178-212), o notă vizând transliterarea numelor (p. 213-215), cinci tabele ce formează anexele (p. 216-224) și indicele de nume (p. 225-230). Partea principală a acestui studiu monografic constă din trei capitole (p. 37-138), fiecare având câte trei subcapitole.

În mod firesc, debutul este reprezentat de un *Cuvânt înainte* (p. 9), ce aparține prof. dr. hab. Ion Eremia, conducător de doctorat al semnatarului. Consemnăm, mai apoi, existența unei scurte *Prefețe* (p. 10), în care autorul aduce mulțumiri tuturor celor care l-au susținut atât din punct de vedere științific, cât și moral, în răstimpul elaborării lucrării.

Introducerea (p. 11-36), amplă și foarte consistentă informațional, face mențiuni cu privire la importanța și actualitatea temei, stabilind limitele cronologice și geografice, dar și scopul și obiectivele investigației. De asemenea, este punctată importanța demersului pentru lămurirea problemelor istorice legate de procesele etno-culturale din spațiul carpato-nistrean. Cea mai mare atenție este acordată, aici și acum, chestiunilor istoriografice și celor generate de stadiul tratării subiectului. Nu în ultimul rând,

autorul se referă atât la valoarea aplicativă a demersului său, cât și la noutatea științifică a studiului de profil din Republica Moldova.

În cadrul acestui capitol introductiv, pe lângă problemele amintite, semnatarul evidențiază cele trei teorii principale referitoare la evoluția etnosului: esențialistă (primordialistă), constructivistă și instrumentalistă. Sergiu Matveev abordează și mult disputata problemă ce privește interpretarea etnică a culturilor arheologice. El subliniază că este important de stabilit în ce măsură conținutul etnosului este identic cu cel al unor culturi arheologice (p. 34). Pe baza abordării științifice efectuate pe seama chestiunilor despre etnos, etnicitate, corelarea etnos – cultura arheologică etc., se poate afirma că autorul se dovedește un bun cunoscător nu doar al istoriografiei din fosta URSS, dar și al celei occidentale, care se ocupă de aceste probleme.

Capitolul I, *Contribuții arheologice la studierea proceselor etno-culturale* (p. 37-79), este delimitat în următoarele subcapitole:

1. *Reflectarea proceselor etno-culturale din secolele II-V și interpretarea lor în istoriografia sovietică* (p. 38-45);

2. *Reflectarea proceselor etno-culturale din secolele V-IX și interpretarea lor în istoriografia sovietică* (p. 45-59);

3. *Reflectarea proceselor etno-culturale din secolele X-XIV și interpretarea lor în istoriografia sovietică* (p. 59-79).

S. Matveev supune analizei contribuția altor periegeze arheologice de teren în cunoașterea detaliată a proceselor etno-culturale din spațiul dintre Carpați și Nistru, care au avut și au un rol important la reconstituirea evenimentelor istorice, contribuind semnificativ și la înțelegerea problematicii din câmpul proceselor etno-culturale. Autorul mai evidențiază două mari perioade, distincte din punct de vedere calitativ și cantitativ, ale cercetărilor arheologice sovietice. Prima este cuprinsă între sfârșitul anilor '40 și începutul anilor '60 ai secolului XX, iar cea de-a doua, este delimitată de mijlocul anilor '60 și sfârșitul deceniului nouă al aceluiași veac.

Fără a intra în prea multe detalii, dorim numai să amintim că semnatarul lucrării a analizat reflectarea proceselor etno-genetice și interpretarea lor în scrisul istoric din fosta URSS, respectând atât periodizarea generală a istoriei antice, cât și a celei medievale timpurii, așa cum au fost ele abordate de cercetarea istorică a vremurilor respective. Un exemplu în acest sens este cel din subcapitolul intitulat *Reflectarea proceselor etno-culturale din secolele II-V p. Chr. și interpretarea lor în istoriografia sovietică*, în care se analizează interpretarea istoriografică a culturii Sântana de Mureș-Černjahov (denumită în istoriografia sovietică numai cultura Černjahov). Ea include cea mai mare componentă germanică, inițial atribuită slavilor de către mediul științific sovietic, iar mai târziu, în urma unor îndelungate investigații și cercetări, a fost recunoscut caracterul ei polietnic (p. 39), în care goții reprezentau latura dominantă din punct de vedere politic.

Alte două aspecte supuse acum analizei sunt cele care se referă la romanizarea și răspândirea creștinismului, secvențe ale proceselor etno-culturale din primele secole ale erei creștine, care au fost dezbătute în istoriografia rusă și sovietică.

În urma examinării teoriilor istoriografiei sovietice privind interpretarea etnică a comunităților și proceselor etnice din veacurile II-IV p. Chr., autorul a ajuns la concluzia că datul caracteristic subliniat a constat atât negarea procesului de romanizare în afara teritoriului provinciei romane Dacia, cât și în reducerea interacțiunii civilizației romane și barbare la un nivel numit „influență”. Chiar și punerea în valoare a vestigiilor culturii arheologice Sântana de Mureș-Černjahov s-a făcut inițial prin prisma factorului politic, revendicându-se un rol important pe seama slavilor, iar ulterior, prin stabilirea a trei direcții principale de cercetare: slavă, germanică și polietnică.

La finele acestui subcapitol, autorul ajunge la concluzia că școala de istorie sovietică a fost caracterizată atât de scoaterea din contextul istoric a anumitor etape în aprecierea fenomenelor etno-politice și etno-sociale, cât și de negarea vehementă a răspândirii creștinismului în rândul populației barbare în perioada secolelor II-V p. Chr.

Analiza veacurilor V-IX p. Chr. a necesitat o bună cunoaștere a literaturii editate de specialitate, atrăgându-se atenția asupra tendențiozității și influenței factorului politic în interpretarea vestigiilor

arheologice. Un exemplu în acest sens este faptul că la desemnarea monumentelor erau stabiliți termeni care puneau accentul, în primul rând, pe aspectul etnic, cum ar fi, de exemplu, „cultura slavă timpurie”, iar pentru epoca ulterioară, „cultura rusă veche”, noțiuni improprii în viziunea semnatarului, pentru a desemna realitatea etnică din spațiul vizat. O altă pildă a răstălmăcirii e dată de denumirile expedițiilor arheologice care s-au organizat în RSSM, în anii '50-'80 ai secolului XX, precum „Slavjanskaja ekspedicija” (expediția slavă), „Drevneruskaja ekspedicija” (expediția rusă veche) ori „Slavjano-moldavskaja ekspedicija” (expediția slavo-moldovenească), care impuneau din start tipare etnice slave materialelor arheologice încă nedescoperite, insuficient cercetate sau fără a putea fi comparate cu alte materiale depistate în urma cercetărilor arheologice.

La finele acestui subcapitol, S. Matveev conchide că scrisul istoric sovietic a fost caracterizat de negarea, cu unele excepții, a continuității populației romanizate după invazia hunilor; o colonizare slavă, pașnică, a spațiului pruto-nistrean, găsit pustiu; formarea volohilor în baza simbiozei dintre populația romanizată și slavi, dar în afara arealului carpato-nistrean; atribuirea culturii materiale din spațiul dintre Prut și Nistru exclusiv slavilor; lipsa unei baze metodologice și teoretice pentru cercetarea proceselor etno-culturale din zona respectivă, construcțiile etno-politice reieșind din ideile marxist-leniniste despre formațiunile social-economice și politica promovată de URSS (p. 59).

Autorul observă că la nivelul cercetărilor arheologice, al reconstituirilor și concluziilor istorice, coabitarea dintre romanici și slavi era mereu respinsă, în primul rând, prin negarea vehementă sau neadmiterea ca romanicii să locuiască în spațiul est-carpatic anterior începutului mileniului II p. Chr., iar în al doilea, prin privirea populației romanice de dreptul la propria cultură materială în perioada veacurilor VI-IX p. Chr.

În ceea ce privește reflectarea proceselor etno-culturale din secolele X-XIV, semnatarul conchide că istoriograful sovietic i-au fost caracteristice afirmații precum: volohii nu erau o populație autohtonă în spațiul est-carpatic și au venit în această regiune după veacul XII, în care drept populație autohtonă erau considerate triburile slavilor de răsărit; simbioza volohilor sosiți și a slavilor de răsărit a condus la formarea poporului moldovenesc, diferit de cel român; teritoriul dintre Nistru și Prut a fost considerat parte componentă a cnezatelor Kievului și Halici-Volynia, opinie de la care a făcut rabat un grup restrâns de istorici ucraineni din anii '80 ai secolului XX.

Capitolul II, intitulat *Etnogeneza – problemă interdisciplinară și controversată* (p. 80-111), este structurat în trei subcapitole:

1. *Investigații etnofolclorice;*
2. *Investigații lingvistice;*
3. *Studii paleoantropologice.*

Autorul analizează studiile etnofolclorice, lingvistice și paleoantropologice – așa cum au fost ele reiterate în istoriografia din perioada sovietică.

El constată că studiile etnografice, la fel ca și cele arheologice, s-au aflat sub incidența politicului, și că, fără nicio deosebire, odată cu analizarea rădăcinilor folclorului, tradițiilor și obiceiurilor, era abordată și problema definirii noțiunii de etnos. Sergiu Matveev remarcă faptul că noțiunea privind originea etnică a moldovenilor, în calitate de entitate deosebită de cea română, așa cum era abordată de etnografii din URSS, nu se deosebea cu nimic de cea vehiculată în literatura arheologică sovietică, iar reconstituirile erau aproape identice. De asemenea, se mai constată că investigațiile etnofolclorice ale cercetătorilor sovietici au urmat scopul nedeclarat de a demonstra procesul formării poporului moldovenesc prin simbioza slavilor de răsărit cu volohii, inventându-se numeroase argumente de ordin etnografic și folcloric, rolul slavilor fiind considerat ca fiind unul progresist (p. 93).

În al doilea subcapitol, istoricul de la Chișinău subliniază că, în epoca sovietică, investigațiile lingviștilor sovietici au avut ca scop dovedirea existența limbii moldovenești, ca fiind distinctă de cea română. În opinia sa, argumentele aduse de scrisul de profil sovietic demonstrează că scheletul limbii numite „moldovenești” este completamente neslav și că, la momentul interacțiunii triburilor slavilor de răsărit cu romanicii de est în regiunea carpato-nistreană, limba celor din urmă era deja formată (p. 106).

Nu în ultimul rând, ținem să menționăm că soluțiile concrete propuse de către semnatar demonstrează că hermeneutica sovietică devine subiectivă atunci când este vorba de a evoca epoci, perioade și regiuni de interes politic sau când analizează vechimea neamului din care se trag locuitorii acestor ținuturi.

În urma analizei efectuate în cel de-al treilea subcapitol, autorul reliefează caracterul sporadic al studiilor antropologice și atrage atenția asupra faptului că, și în cazul acestora, au apărut studii care acceptau o relativă pluralitate de opinii. În cazul în care, în urma cercetărilor, construcția unor scheme istorice nu era cu puțință, se preciza că ele se admiteau ca ipoteze de lucru. Nu în ultimul rând, Sergiu Matveev sesizează că, indiferent de atributele etnice determinate de antropologii sovietici, a doua jumătate a mileniului I p. Chr. rămâne nestudiată din unghi de vedere antropologic.

Capitolul III, denumit *Probleme controversate în studiile etno-culturale din secolele II-XIV* (p. 112-138), este divizat în următoarele subcapitole:

1. *Problema romanizării și răspândirii creștinismului;*
2. *Problema originii și conținutului numelui de vlah;*
3. *Evoluția romanicilor de est-o problemă științifică transformată în politică.*

În cadrul primului subcapitol, autorul își propune să analizeze opiniile din istoriografia sovietică cu privire la problema romanizării și a răspândirii creștinismului în spațiul de la est de Carpați. Între problemele discutate se numără cele cu privire la supușii romanizării, spațiul în care a avut loc fenomenul și data încheierii acestui proces. După o analiză a opiniilor existente în arealul istoriografic, se ajunge la concluzia că istoriografiei sovietice i-au fost caracteristice negarea procesului de romanizare în afara teritoriului provinciei Dacia, reducerea interacțiunii civilizației romane și barbare la un nivel numit „influență” și, nu în ultimul rând, valorificarea vestigiilor arheologice prin prisma factorului politic. Autorul observă faptul că, în raport cu această chestiune, scrisului istoric respectiv i-au fost specifice dislocarea, din contextul istoric, a anumitor etape în aprecierea fenomenelor etnice, politice și sociale, precum și negarea răspândirii creștinismului în rândul populației barbare din perioada veacurilor II-IV. O abordare complexă se referă la originea și conținutul numelui de vlah, dar și la aspectele ce țin de știință, care au fost politizate însă în numeroase lucrări publicate în epoca sovietică.

În *Încheiere* (p. 139-144), sunt formulate o serie de concluzii desprinse de autor în urma analizelor efectuate, dar și un șir de recomandări necesare pentru a depăși starea de lucruri în cercetarea istorică contemporană.

Sergiu Matveev conchide cu îndreptățit temeii, că studiile cu privire la procesele etno-culturale în secolele II-XIV, în spațiul dintre Carpați și Nistru, întreprinse de reprezentanții istoriografiei sovietice, se caracterizează prin tendința de a extrage din material mai multă informație istorică decât acesta o poate oferi, ceea ce, în condițiile lipsei unor opinii critice privitoare la „teoriile oficiale”, a contribuit la formarea unor fenomene negative. Autorul lucrării relevă totodată că o specificitate a acestei perioade a fost monopolizarea cercetărilor de către anumite persoane și formarea unui cerc închis de studiere, cu acces redus la informație pentru cei aflați în exterior. În opinia autorului, înseși publicațiile de specialitate au suferit de sindromul analizei parțiale a datelor și de omiterea celor care nu se încadrau în construcțiile logico-istorice propuse.

Nu în ultimul rând, S. Matveev conchide că istoriografia sovietică a fost una politizată, conformându-se ideilor emise și impuse de la centru, dând dovadă de o supunere oarbă, lipsă de autonomie intelectuală și de voință în cercetare. Această stare a lucrurilor a contribuit la superficialitatea și simplismul studiilor etnice și a reprezentat o barieră insurmontabilă în calea progresului științific din acele vremuri. Interpretarea sovietică a istoriei pe baza formațiunilor social-politice (sclavagism, feudalism, capitalism, socialism) s-a dovedit, după cum bine constată autorul, păguboasă, fiindcă impunea schimbarea terminologiei etnice odată cu cea a formațiunii: neam, trib, poporație, popor, națiune burgheză, națiune socialistă.

Cert este că în paginile acestui studiu monografic, semnatarul nu doar analizează cu multă imparțialitate punctele de vedere ale cercetătorilor sovietici, dar își exprimă, atunci când este necesar, și propriul punct de vedere asupra unor probleme mai complexe, aducând adeseori argumente solide. Chiar dacă abordarea sa este una critică, pe alocuri chiar excesivă, trebuie menționat că universitarul de la Chișinău a utilizat toate metodele specifice unei exegeze fundamentale.

În concluzie, nu putem aprecia decât pozitiv atât efortul său de a analiza și reda cât mai exact realitățile din cadrul istoriografiei sovietice față de procesele etno-culturale din spațiul carpato-nistrean în secolele II-XIV, cât și utilitatea acestui studiu valoros pentru comunitatea științifică din

Europa de Est și Sud-Est, în vederea unei clarificări imparțiale și echidistante a problematicii în cauză. Această carte aduce un plus substanțial în informația istorică, constituindu-se într-un veritabil instrument de lucru pentru istorici, arheologi și lingviști.

În încheiere, recomand cu căldură acest volum, așteptat cu atât de mare interes în mediul științific de specialitate, tuturor celor interesați de subiectul respectiv.

Vitalie Bârcă

Johann MARTE, Viorel IONIȚĂ, Iacob MĂRZA, Laura STANCIU, Ernst Christoph SUTTNER (Hrsg.), *Die Union der Rumänen Siebenbürgens mit der Kirche von Rom band I von den anfängen bis 1701 – Unirea românilor transilvăneni cu Biserica Romei vol. I De la începuturi până la anul 1701*, București, Edit. Enciclopedică, 2010, 335 p.

O idee utilă a pornit din Viena: „începând cu anul 2001, o grupă de lucru susținută de Fundația vieneză PRO ORIENTE, formată din teologi și istorici, se străduiește să elaboreze, pe baza izvoarelor, istoria Unirii religioase din Transilvania, precum și a rezistenței împotriva acesteia, și să aducă contribuția la o lucrare, care să nu fie unilaterală din punct de vedere confesional sau național, ci – așa cum cere știința istoriei – sine ira et studio. Membrii grupei de lucru sunt teologi romano-catolici, ortodocși, greco-catolici, luterani și reformați precum și istorici laici, „își începe Johann Marte, președintele Fundației PRO ORIENTE, *Cuvântul său înainte* la acest prim volum al cercetărilor. Această grupă de lucru și-a fixat ca să prezinte evenimentele mișcării pentru Unire dintre 1697-1761, iar rezultatele obținute se vor constitui în primul capitol al acestei lucrări generale. Apoi pentru publicarea muncii lor, colaboratorii grupei de cercetare au fixat reguli de redactare expuse în 12 puncte, iar apariția primului volum va conduce la imbalduri și critici care vor da naștere la o activitate prolifică în următorii ani. Acest prim volum conține mai multe articole referitoare la periodizarea convenită.

Un prim articol intitulat *Die Aufnahme von Unionsverhandlungen und die Anfänge des Widerstands gegen die Union – Demararea tratatelor de Unire și începuturile opoziției împotriva acesteia* datorat lui Viorel Ioniță, Iacob Mârza, Laura Stanciu, Ernst Christoph Suttner. Încorporarea Transilvaniei în Imperiul habsburgic a adus transformări semnificative, la sfârșitul secolului al XVII-lea, pentru români, care sperau într-o îmbunătățire a soartei lor pe plan social. Iezuiții veniți odată cu armata imperială, pe lângă misiunea lor de a se ocupa de viața spirituală a soldaților și a catolicilor din acest teritoriu, aveau și misiunea (ascunsă) de a promova, în cercurile înalte ale Bisericii românilor, disponibilitatea unei Uniri cu Biserica Catolică. După moartea subită a mitropolitului Teofil în 1697, discuțiile se definitivează cu noul ales, Atanasie Anghel, hirotonit în Țara Românească și instruit de Patriarhul Dositei al Ierusalimului, precizându-se dorința iezuiților: „prin Unirea numeroșilor români cu puținii catolici ai Țării, Biserica Catolică să devină cea mai puternică Biserică din Transilvania, – în acest context – românii erau interesați să obțină avantaje pe urma schimbării de putere din Țară.” Confirmarea că vor primi aceste avantaje se află în *Diploma leopoldină* din 23 Septembrie 1692 prin care cardinalul Kollonich promitea clerului unit egalitate în drepturi cu latinii din Țară. Autoritățile transilvane s-au împotrivit imediat acestei *Diplome* temându-se de o schimbare a realităților social-politice a românilor în detrimentul celor trei națiuni recepte. Iezuiții îi asiguraseră pe români că, după Unirea cu Biserica Catolică, vor putea să-și conserve legea strămoșească. Dar cardinalul Kollonich înțelegea ca uniții să preia complet gândirea teologică tridentină, și nu să urmeze moștenirea tradițională, adică legea strămoșească. Acest fapt a adus multă împotrivire sau rezistență împotriva Unirii. Următorul capitol este semnat de Vasile Leb, *Die drei anerkannten Nationen und vier Konfessionen im Siebenbürgen des 17. Jahrhunderts und der Rechtsstatus der Rumänen, die weder als Nation anerkannt waren noch eine rezipierte Religion besaßen* (Trei națiuni și patru confesiuni recepte în Transilvania secolului al XVII-lea și statutul juridic al românilor, care nu erau recunoscuți nici ca națiune și nu aveau nicio religie receptă), prezintă situația religioasă din Transilvania unde existau trei națiuni privilegiate: nobilii (unguri), sașii și secuii, și patru confesiuni recepte: romano-catolicii, luteranii, calvinii și